

Asia: VN/5386/2020

Lausuntopyyntö ehdotuksesta tiedon hyödyntämisen ja avaamisen strategiseksi tavoitteiksi

Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen strategiset tavoitteet

Ovatko strategiset tavoitteet kokonaisuutena realistisia ja ovatko ne vaikuttavia?

Oikeusrekisterikeskus kiittää mahdollisuudesta lausua tiedon hyödyntämisen ja avaamisen strategisista tavoitteista ja lausuu niistä seuraavaa

Suomella on kansainvälisesti vertailtuna poikkeuksellisen kattavat rekisteriaineistot ja niiden parempi hyödyntäminen ja avaaminen ovat kannatettavia tavoitteita. Päätöksen teon, johtamisen ja toiminnanohjauksen tulisi aina perustua tiedosta jalostettuun informaatioon ja ymmärrykseen. On kuitenkin tiedostettava, että vaikka tavoitteet ovat kannatettavia, voivat ne olla haasteellisia saavuttaa.

Teema 1: Ohjaus, koordinaatio ja yhteistyö

Ovatko teeman 1 tavoitteet realistisia ja toimeenpantavissa organisaatiosi näkökulmasta?

Tietojen avaamisen tavoite on hyvä, mutta se voidaan nähdä haastavaksi tavoitteeksi saavuttaa. Ohjaamisen ja koordinaation keskittäminen on hyvä ajatus, mutta silti on tiedostettava, että tietojen avaamisen valmistelu vaatii organisaatioissa paljon resursseja ja pohdintaa erityisesti sen suhteen mitä aineistoja aidosti voidaan avata ja millä tavoin, kuitenkin huolehtien tietoturvasta ja -suojasta sekä tietojen oikeasta käytöstä. Jos toimijoita veloitetaan avaamaan tiedot, on ehdottoman tärkeää, että varmistetaan toimijoille tarvittavat resurssit ja osaaminen. Julkisen varoin tuotetut julkisen hallinnon tietoaineistot muodostavat valtavan tietomassan, jossa jokaisen aineiston kohdalta tulee tehdä tapauskohtainen harkinta mahdollisesta avaamisesta.

Lainsäädäntökehityksen päivittämisen lisäksi on varmistettava lain yhdenmukainen tulkinta, joka mahdollistaa laaja-alaisesti tiedon tehokkaamman hyödyntämisen.

Teema 2: Strategia ja toiminta

Ovatko teeman 2 tavoitteet realistisia ja toimeenpantavissa organisaatiosi näkökulmasta?

On tärkeää huomioida asiakkaiden tarpeet ja asiakaslähtöisyys, kun lähdetään kehittämään tiedon hyödyntämistä ja avaamista. On kuitenkin huomioitava, että asiakkaiden tarpeet voivat olla varsin ristiriitaisia toisiinsa nähden. On kuitenkin pyrittävä siihen, että tulevaisuudessa iso osa asiakkaiden palvelutarpeista voidaan täyttää avoimen datan avulla helposti ja oikea-aikaisesti.

On kuitenkin todettava, että tiedon toissijaisen hyödyntämisen, esimerkiksi päätöksen teon tukena tai tutkimuskäytössä, merkityksen ymmärtäminen vaatii paljon toimenpiteitä läpi koko yhteiskunnan.

Teema 3: Tiedon hallinta

Ovatko teeman 3 tavoitteet realistisia ja toimeenpantavissa organisaatiosi näkökulmasta?

Tietojen löydettävyyden ja käytettävyyden parantamiseen koko julkishallinnossa tulee kohdentaa merkittäviä resursseja. Mahdollisiin keskitettyihin tietovarantoihin tietoja toimittavien tulee kyetä sitoutumaan yhtenäisiin pelisääntöihin.

Jotta voidaan saavuttaa tietojen yhteentoimivuus kansallisella tasolla on ensin syytä miettiä tarkasti mitkä olisivat keskeiset keskitetyt tietovarannot siten, että ne palvelevat sekä tiedon ensi- että toisiokäyttöä.

Tavoite tietojen yhteentoimivuudesta ja laadusta ovat avaimet tietojen hyödynnettävyyteen, mutta sen saavuttaminen vaatii valtavan investoinnin. On pystyttävä varmistamaan tiedon eheys ja oikea-aikaisuus ja pystyttävä tunnistamaan esimerkiksi tulevaisuudessa tapahtuvan tutkimuksen kannalta oleellisia tietoja ja varmistaa niiden säilyminen.

Tavoitetilan saavuttaminen vaatii paljon resursseja ja aikaa, jotta voidaan saavuttaa kansallisella tasolla aidosti yhteentoimivat tietojärjestelmät. Suomella on ainutlaatuiset tietovarannot käsissään ja pitkäjänteisellä ja oikein resursoidulla työllä ne kaikki voidaan saattaa käytettäväksi päätöksenteon tueksi, siten että tietojen käytettävyys, eheys ja tietosuoja ja -turva ovat varmistettu.

Tietoturva- ja tietosuojariskien merkitystä ei voi aliarvioida. Niiden varmistaminen vaatii erityisosaamista ja resursseja. Tiedon anonymisointi on usein räätälöityä aineiston käsittelyä ja valintojen tekemistä ja toteutustapa voidaan joutua miettimään tapauskohtaisesti. Yleisillä ohjeilla voidaan päätyä tilanteeseen, että tietosuojan varmistamiseksi tehdään käsillä olevaan aineistoon

liian paljon toimenpiteitä, jolloin aineiston käytettävyys kärsii merkittävästi sekä menetetään paljon informaatiota.

Tietoteknisten ratkaisujen pitää pystyä tukemaan tiedon hallintaa varmistaen tietojen yhteentoimivuutta, eheyttä, laatua, tietosuojaa, tietoturvaa ja käytettävyttä. Sen tulee myös varmistaa kansalaisen omadatan hallintamahdollisuudet.

Teema 4: Mahdollistajat

Ovatko teeman 4 tavoitteet realistisia ja toimeenpantavissa organisaatiosi näkökulmasta?

Organisaatioihin on pystyttävä lisäämään tarvittava määrä resursseja ja varmistettava myös kansalliselta tasolta tuki ja mahdollistaminen. Lisäksi tietoteknisten ratkaisujen pitää pystyä tukemaan tiedon hallintaa varmistaen tietojen yhteentoimivuutta, eheyttä, laatua, tietosuojaa, tietoturvaa ja käytettävyttä.

Kivinen Jussi
Oikeusrekisterikeskus

Tylli Aino
Oikeusrekisterikeskus